

Nataliia Filippova,

Junior Researcher, Institute of Biographical Research,
Verndsky National Library of Ukraine

Classification Analysis of Medical Industry Records in Ukraine

The article reveals the importance of classification for records ordering and analyzes the classification schemes developed by record studies researchers. Sources devoted to this problem are considered from the point of view of their conditional division into two generalizing groups according to the aspects of records differentiation. Within the first, the general classification schemes are characterized, while the second is dedicated to specific record studies devoted to certain types of records.

The traditional construction of the records classifications on the facet-block structure is substantiated because of its complexity, that is, the ability to take into account a multitude of features simultaneously characterizing both the material carrier of the record and the sign system of information fixation.

The project of medical records classification, that accounts their specific features, acts as a tool for providing industrial information, designed to improve the organization of information and analytical activities in the medical field, is proposed.

Keywords: records classification, medical records, medical industry.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

УДК 098:82-31:655.535.28-021.11(477.83)"17"

Ірина Ціборовська-Римарович,

канд. іст. наук, зав. відділу
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ВИДАННЯ РОМАНУ Ж. Ф. МАРМОНТЕЛЯ «ІНКИ АБО ЗНИЩЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРУ» З ФАЛЬШИВИМИ ВИХІДНИМИ ДАНИМИ: ФАКТИ, ГІПОТЕЗИ, АНАЛІЗ ДРУКАРСЬКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИМІРНИКІВ

У статті вперше на основі аналізу друкарських особливостей примірників з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника атрибутовано місце видання роману Ж. Ф. Мармонтеля «Inkasy czyli zniszczenie państwa Peru» з вихідними даними «w Lwowie, 1794», яке в дійсності є фальшивим. Проведене книгознавче дослідження показало, що роман було опубліковано у друкарні Бердичівського монастиря босих кармелітів. У публікації подано науковий опис відомих тепер 10 примірників томів названого видання, які зберігаються в Україні.

Ключові слова: контрафактне видання, фальшиві вихідні дані, друкарня Бердичівського монастиря босих кармелітів, друкарський аналіз, монастирські друкарні, друкарські прикраси.

В історії друкарства невід'ємну частину видавничого процесу становлять видання з фальшивими вихідними даними, які в свою чергу можуть бути неповними, наприклад, без зазначення друкарні або міста, року видання. У книгознавстві такі видання визначаються терміном «контрафактні видання», що походить від слова «контрафакція», тобто «підробка» (з лат. «contra» – проти і «facere» – робити; з французької: «contrefaçon» – підробка). До таких належать і передруки видань, здійснені з порушенням авторського права шляхом відтворення і розповсюдження чужого твору з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласників. Контрафактні видання для видавців мали певні переваги: по-перше, друкар позбавляв себе зобов'язань, пов'язаних із отриманням привілею та виплатою авторського гонорару; по-друге, оминалося «підводне каміння» цензури; по-третє, процес друкування був набагато легшим і швидшим, оскільки друкар користувався чітким друкованим, а не рукописним текстом, з яким важче було працювати. Об'єктом

передруку переважно ставали видання, які вже завоювали прихильність читачів і могли принести видавцеві значний прибуток, що перевищувало витрати. Адже для видавців книга була товаром. Як підтверджують реальні факти, книга була товаром і для ченців Бердичівського монастиря босих кармелітів (1630–1866). Монастирська друкарня, що функціонувала у 1760–1844 рр., приносила певний грошовий прибуток отцям кармелітам, що йшов на задоволення потреб чернечого осередку.

Бердичівське видання роману Жана Франсуа Мармонтеля (Marmontel Jean-François, 1723–1799), до речі, прижиттєве, «*Inkasy czyli zniszczenie państwa Peru*» з вихідними даними «w Lwowie, 1794», форматом у 8°, виданий у двох томах, має чи не детективну історію. Нам уперше вдалося правильно атрибуувати місце видання роману з львівськими вихідними даними і аргументувати таку атрибуцію.

Жан Франсуа Мармонтель – плідний французький романіст, новеліст, драматург і критик, друг Вольтера, історіограф короля і секретар Французької академії користувався гучною прижиттєвою славою. Особливо популярними були його «Моралістичні оповідання», філософсько-політичний трактат «Велізарій», темою якого була проблема виховання освіченого монарха та роман-епоса «Інки» про завоювання Перу іспанцями. Останній викривав релігійний фанатизм і деспотію іспанських конкістадорів. Ставлення влади до творів французького письменника було неоднозначним, оскільки вони збуджували суспільну думку, примушували її замислитися над соціально-політичною ситуацією у суспільстві. Його роман «Велізарій» було заборонено цензурою.

Перше видання «Інків» побачило світ у Парижі у 1777 р. з присвятою шведському королю Густаву III. Воно вийшло з друкарні Lacombe у двох томах форматом 8°: *Les Incas, ou la Destruction de l'empire du Perou*. – Paris: Chez Lacombe, 1777 [3, t. 107, col. 261]. Про популярність роману свідчить той факт, що від 1777 року до 1895 року його було опубліковано у Франції понад 39 разів [3, t. 107, col. 261–264].

За життя автора роман було перекладено російською мовою російською поетесою, перекладачкою з французької Марією Василівною Сушковою, уродженою Храповицькою (1752–1803). Свого часу це була відома перекладачка. Її переклад французькою поеми російського письменника М. М. Хераскова (1733–1807) «Чесменський бій» приніс авторці європейське визнання. Перше видання роману «Інки» у російському перекладі було опубліковано в друкарні Московського

університету 1778 р., а друге видання, у тому ж перекладі, побачило світ у друкарні М. І. Новикова 1782 р. [2, № 1333, № 1334]. Ще були видання цього перекладу 1801 р. та 1819 р.

На польських теренах роман уперше вийшов у Варшаві, у друкарні М. Гроля у 1781 р. [5, t. 22, s. 184]. Переклад твору з французької зробив Станіслав Клоковський. Вдруге у Варшаві роман було надруковано 1801 р. у друкарні пані Завадської.

Видання з вихідними даними «Львів, 1794» у таких бібліографічних джерелах, як «*Bibliografia polska*» К. Естрайхера, «Пам'ятки книжкового мистецтва» Я. Запаса та Я. Ісаєвича [1, № 3776], «*Polska w orbicie wielkich idei: Bibliografia polskich przekładów obcojęzycznego piśmiennictwa. 1795–1918*» Ю. Дибєца [4, t. 2, s. 553] зафіксовано як львівське видання. Описано воно як львівське видання і у каталозі бібліотеки Музею-Замку в Ланьцуті [7, № 655], де нині зберігається тільки другий том, що походить із Тульчинської бібліотеки Потоцьких і має власницький запис третьої дружини руського воєводи Станіслава Щенсного Потоцького (1752–1805) Софії Потоцької († 1822). Окрім того, нині примірники цього видання відповідно до інформації, вміщеної у каталозі, укладеному Я. Запасом та Я. Ісаєвичем, зберігаються у Національній бібліотеці Польщі (Варшава), Публічній бібліотеці міста столичного Варшави, Національній установі імені Оссолінських (Вроцлав) та бібліотеці Католицького університету у Любліні [1, № 3776]. Бібліотека Національної установи імені Оссолінських у Вроцлаві у своїх фондах має три комплекти примірників бердичівського видання і один другий том. Один комплект походить із бібліотеки Фондації графа В. Баворовського, що знаходилася у Львові, видання А¹ (Sygn. XVIII–7526; t. 1, 2) [8]; другий – належав невідомому ближче Антонію Лазинському (Jazycki; Sygn. XVIII–7525, t. 1, 2); третій походить з Поторицької бібліотеки Дідушицьких, що знаходилася у родовому маєтку у с. Поториці, нині Сокальського району Львівської області (Sygn. XVIII–55667; t. 1, 2), згодом була перевезена до Львова [6, s. 194–195]. «Самотній» другий том належав бібліофілу Адамові Мелешці-Малішкевичу (Mieleszko-Maliskiewicz (1829–1899, Житомир) [6, s. 591]; Sygn. XVIII–56746, t. 2)².

¹ Детальну характеристику друкарських відмінностей бердичівських видань А і В роману Ж. Ф. Мармонтеля «Інки» буде подано далі.

² Складаю щирю подяку Агнешці Франчик-Цеглі за надану інформацію про примірники з фонду Національної установи імені Оссолінських.

Інформація про примірники псевдольвівського видання у фондах НБУВ у каталозі Я. Запаска та Я. Ісаєвича відсутня. До слова, за рукописним каталогом бібліотеки Бердичівського монастиря босих кармелітів, укладеним 1781 р., у монастирській книгозбірні було обидва томи варшавського видання «Інків» Ж. Ф. Мармонтеля (1781; IP НБУВ, ф. 1, спр. 6413, с. 51, № 124–125). «Львівське» видання у рукописному каталозі не зафіксовано.

У львівських друкарнях у XVIII ст. і XIX ст. роман «Інки» не видавався. Але твір мав популярність і тому, очевидно, з метою одержання більших прибутків бердичівські кармеліти повторно 1794 р. опублікували польський переклад роману, долучившись до контрафакції. Побоюючись суворого вердикту світської і духовної цензури, вони на титульному аркуші подали фальшиве місце видання і «прикрилися» містом Австрійської імперії, до складу якої тоді входив Львів. На жаль, бракує документальних свідчень про наклад цього видання.

Внаслідок евристичної роботи з фондами нині нам відомо, що в Україні примірники псевдольвівського видання роману «Інків» зберігаються у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) у відділі стародруків та рідкісних видань (далі – ВСПВ) та у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій (далі – ВІК): три примірники першого тому і п'ять примірників другого тому, один з яких є виданням В, а решта – виданням А, і у Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника (далі – ЛННБ) у відділі рідкісної книги – два примірники другого тому, один – видання А, інший – видання В³.

Як свідчать провенієнції примірників роману з фондів НБУВ і ЛННБ, у минулому вони належали переважно представникам шляхетського стану: голові Київської цивільної палати Казимиру Мазаракі († 1856) герба Невлін, невідомим ближче Юзефу Білінському (ймовірно герба Лодзя), Е. Маньковській та К. Ільницькому герба Сас. Однак зберігалися вони і в бібліотеках Уманського василіяньського колегіуму та «Русского народного дома во Львове». За браком фактографічних відомостей про колишніх власників книжок ми не можемо подати про них ширшу інформацію.

Визначити дійсне місце видання з фальшивими львівськими вихідними даними допомогло ретельне дослідження друкарських особливостей

³ Складаю щирю подяку канд. іст. наук Ірині Качур за надану інформацію про примірники з фонду Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника.

переглянутих нами примірників. При художньому оформленні видання було використано такі друкарські прикраси: заставка, віньєтки-кінцівки та колонлінії з виливних прикрас, характерні для видань бердичівської друкарні. Перший том оздоблюють одна заставка, віньєтки-кінцівки з семи дощок та 12 видів колонліній з виливних прикрас. Другий том видання А оздоблюють одна заставка, віньєтки-кінцівки з чотирьох дощок і шість видів колонліній з виливних прикрас. Другий том видання В оздоблюють одна заставка, віньєтки-кінцівки з восьми дощок та 12 видів колонліній з виливних прикрас.

Дереворит із зображенням книги використано як заставку в обох томах роману обидвох видань. Ця гравюра траплялася нам тільки у бердичівських друках, а саме: у праці босого кармеліта Григорія від Святого Духа «Ozdoba i obrona od granic Ukraińskich...» (1767), присвяченій історії коронації чудотворної ікони Бердичівської Богородиці, гравюра виконує роль кінцівки (арк. із сигнатурою D₂ другого ряду пагінації). Як кінцівку дереворит використано і у виданнях творів Валер'яна Грущинського «Ekonomia dobrych obyczajow...» (1777; остання нумерована сторінка), екс-провінціала Ордену взутих кармелітів Мартіна Рубчинського «Głos Pana kruszącego cedry libańskie...» (1768; арк. з сигнатурою G; див. рис. 1), у виданні збірки проповідей київського кафедрального каноника Антонія Янішевського «Kazania na Święta całego roku...» (1779; частина 1, т. 3, с. 264, 337), у виданні «Speculum sacerdotis ex monitionibus Dei nostri...» (1784; остання нумерована сторінка). В останньому виданні видно, що дошка, з якої зроблено відбиток, вже пошкоджена, відсутня її нижня частина (див. рис. 2). У такій формі дошку використано і у виданні «Інків», т. 1 і т. 2 видання

Рис. 1. Непошкоджений дереворит із зображенням книги у: Rubczyński M. Głos Pana kruszącego cedry libańskie... – Berdyczów, 1768; арк. з сигнатурою G

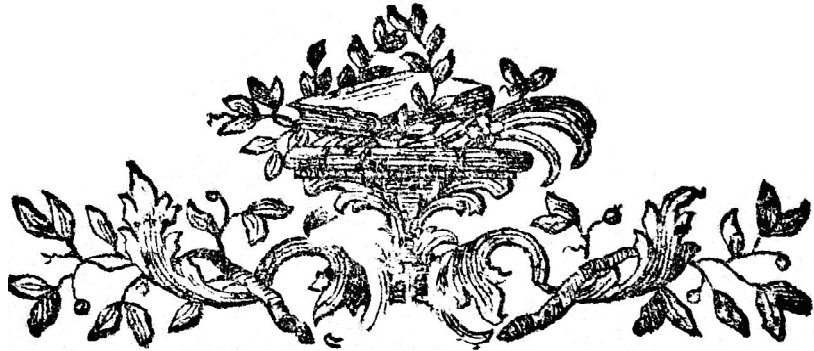

Рис. 2. Частково пошкоджений дереворит із зображенням книги у т. 2 видання А; арк. з сигнатурою А₂

А. У двох томах бердичівського видання роману Жана П'єра Кларіса де Флоріана (1755–1794) «*Numa Pompiliusz drugi król Rzymu*» (1813) дереворит із зображенням книжки використано як заставку: т. 1, с. [41]; т. 2: с. [40], [79], [117], [193]. У цьому виданні стан збереженості гравюри ідентичний гравюрі у другому томі «Інків» видання В (див. рис. 3).

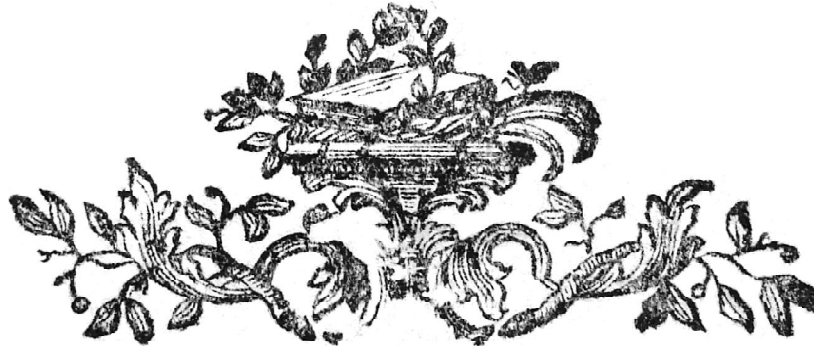

Рис. 3. Пошкоджений дереворит із зображенням книги у т. 2 видання В; арк. з сигнатурою А₂

Віньетка «ракель», що прикрашає титульні аркуші усіх томів, трапляється більш ніж у 10 бердичівських виданнях, які було опубліковано у хронологічних рамках з 1762 р. по 1824 р., наприклад: М. Rubczyński.

Pamięć chrześcijańska na ostatni dzień życia... (1762; с. 9), А. Janiszewski. *Kazania na niedziele y święta całego roku...* (1779; т. 2, титульний аркуш), J. Lipsius. *Rozumna rada w nachyloney Ojczyźnie do upadku Rozumnemu Obywatelowi...* (1783; с. 65), К. Hoffimanowa z Tańskich. *Pamiętka po dobrej matce...* (1824; с. 194, 250). Треба зазначити, що ця ж гравюра використана у виданні «*Index Bohemorum librorum prohibitorum, et corrigendorum ordine alphabeti digestus...*» (Vetero-Pragae: Typis Joannis Caroli Hraba..., s. a.) як кінцівка на останній сторінці «Appendix»'а. Це видання празької друкарні Йоганна Кароля Граби побачило світ за межами історичних кордонів Речі Посполитої. Використання у ньому віньетки «ракель» може свідчити про розповсюдженість деревориту на чеських землях.

Віньетка-кінцівка дереворит «вулик із бджолами», що прикрашає другий том «Інків» видання В, трапляється ще як мінімум у семи бердичівських друках: М. Rubczyński. *Chrzescianin cierpliwością uzbrojony...* (1765; с. 44, 152), А. Pope. *Wiersz o krytyce...* (1816; арк. [4] зв.), *Vade mecum priorum sacerdotum...* (1832; с. 202), s. Franciszek Salezyusz. *Droga do życia pobożnego...* (1840; s. 228), s. Franciszek Salezyusz. *Filotea czyli droga do życia pobożnego.* (1841; с. 228), Tomasz z Kempis. *O nasladowaniu Chrystusa...* (1841; с. V), J. P. Claris de Florjan. *Numa Pampiliusz drugi król Rzymu.* (1813; с. 5, 69, 99, 165). У бердичівському виданні книжки О. Попа «*Wiersz o krytyce...*», як і в «Інках», у деревориті «вулик із бджолами» звисаюча гірлянда з трьох листочків пошкоджена, два листочки відбито.

Віньетка-кінцівка дереворит із зображенням фруктів трапилася нам у семи бердичівських виданнях, наприклад: Р. Ruszel. *Skarb nigdy nieprzebrany Kościoła Świętego...* (1767; арк. з сигнатурою Kk), S. Martynowicz. *Tract do Krainy Niebieskiej...* (1778; ч. 1, с. 186), В. Kotwicki. *Pamięć codzienna...* (1779; с. 128, 362, 415), К. Hoffimanowa z Tańskich. *Pamiętka po dobrej matce...* (1824; с. 128, 317).

Щодо виливних прикрас, з яких сформовані колонії в «Інках», то вони широко використовувалися в бердичівських друках у різних варіаціях.

Варто зазначити, що наведений перелік бердичівських видань, у яких використано вказані елементи друкарського оформлення, не є вичерпним, однак представлені статистичні дані промовисто доводять приналежність названого видання до верстатів Бердичівської друкарні.

Цікавим є факт, що всі відомі нам примірники першого тому мають однаковий друкарський набір, однаковий обсяг і однакові друкарські прикраси: заставку, віньетки-кінцівки і колонії. Більшість віньеток

першого тому не повторюють віньєтки другого тому. А ось примірники другого тому суттєво відрізняються між собою. При порівнянні тексту і оформлення других томів видання між собою можна зробити висновок, що було два видання, які умовно назовемо «видання А» і «видання В». Вони різняться між собою набором, обсягом і підбором гравюр. За станом збереженості віньєтки із зображенням книги, що була використана як заставка у цьому виданні, можна стверджувати, що видання В було видане пізніше дати, вказаної на титульному аркуші. На заставці бракує листочків зліва і справа, які ще збережені у виданні А.

На підтвердження існування двох бердичівських видань другого тому «Інків» варто навести фінгерпринти кожного з томів, які теж різняться між собою внаслідок відмінностей у наборі друкованого тексту. Вважаємо доцільним навести фінгерпринт і першого тому роману. Фінгерпринт (Fingerprint) т. 1: u.aw eny. o.ec byia 3 1794A. Фінгерпринт т. 2 (видання А): a-em h.ec i.a- "g"t 3 1794A. Фінгерпринт т. 2 (видання В): a-em iia- i.a- (r(q 3 1794A.

У виданнях форматом у восьму частину аркуша, що має описуване видання, на аркушах паперу не зберігається цілісне зображення водяного знака. Це ускладнює застосування філігранологічного методу для датування книги. Попередній філігранологічний аналіз паперу бердичівських примірників «Інків» засвідчив, що найбільшу частину становить папір із філігранню «Pro Patria», наприклад у другому томі видання А на с. 99–100, с. 117–118, с. 119–120. Досить чітко прослідковується також гербова філігрань папірні Гончарових: с. 237–238 – с. 247–248, с. 253–254. На окремих аркушах проглядаються комбінації цифр «1789» (с. 117–118 – с. 119–120), «1790» (с. 171–172 – с. 173–174), «1801» (с. 11–12 – с. 13–14, с. 43–44 – с. 45–46).

Представлений фотографічний матеріал про бердичівське видання роману «Інки» Ж. Ф. Мармонтеля не дає відповіді на кілька важливих питань, пов'язаних з історією його друкування. Чи є достовірним рік публікації книжки, зазначений на титульних аркушах томів? Не можна скидати з рахунку ту обставину, що дата може бути так само сфальшована, як і місце видання. З певністю можна говорити тільки про те, що другий том видання А був надрукований раніше, ніж другий том видання В. Чому не перевидали перший том роману, чи його поки не ідентифіковано? Чи було друге видання лише другого тому? Адже примірники відомих нам перших томів ідентичні у друкарському виконанні. Тоді постає питання

про причини другого видання другого тому, обґрунтованої відповіді на яке ми наразі не маємо. Можливо детальне книгознавче дослідження примірників роману, які можуть зберігатися у бібліотеках Польщі, Білорусі, Росії, та виявлення архівних документів про діяльність монастирської друкарні у 90-х роках XVIII ст. допоможуть знайти відповіді на поставлені запитання.

Представлений друкарський аналіз примірників роману «Інки» Ж. Ф. Мармонтеля доводить, що видання вийшло з-під верстатів Бердичівської кармелітанської друкарні. Встановлення фактичного місця друкування роману Ж. Ф. Мармонтеля з фальшивими львівськими вихідними даними додає нові, доволі неочікувані факти у висвітленні діяльності монастирської офіцини та історико-книгознавчого аналізу її видавничого репертуару, наочно демонструє роль і значення методу друкарського аналізу в атрибуції контрафактних видань.

*Опис примірників мармонтелівського роману,
які нині зберігаються у фондах НБУВ та ЛННБ*

Marmontel, Jan Franciszek (1723–1799).

Inkasy czyli znieszczenie Panstwa Peru / Przez Marmontela. [Tłumaczenie Stanisława Kłokowskiego]. 2 t. – W Lwowie [i. e. Berdyczów: W Drkarni OO. Karmelitów Bosych] Roku 1794. – 8°.

Т. 1.:)a(°)b(°)c(°)A-T°[1]=[2]k., [1], II-XXXVII, [2], 2–43, 38 (i. e. 44), 45–68, 29 (i. e. 69), 70–74, 73 (i. e. 75), 76–308 s., [3] k.

Fingerprint: u.aw eny. o.ec byia 3 1794A.

Художнє оформлення Т. 1: заставка «композиція з книгою» – с. [2] другого рахунку; віньєтка «ракель» – тит., с. 37, 46, 94; віньєтка-кінцівка «вазон з квітами» – с. XXXVII, 29, 83; віньєтка-кінцівка «ріг достатку» – с. 59; кінцівка «жертвник» – с. 69, 159; віньєтка-кінцівка «ріг достатку у вінку» – с. 171, 193, 233, 284, ост. с.; віньєтка-кінцівка з соняхом – с. 206, 308; кінцівка «композиція з лавровим вінком та пальмовим гіллям» – с. 222, 259. 12 видів колоніній з виливних прикрас. Колонтитули, сторінки без кустод, крупногегельні ініціали, посторінкові примітки.

Видання А. Т. 2: – A-Y°Z°=[2] k., [1], 4–164, 195 (i. e. 165), 166–366 s., [3] k., [1 k. чистий].

Fingerprint: a-em h.ec i.a- "g"t 3 1794A.

Художнє оформлення: заставка «композиція з книгою» – арк. з сигнатурою A₂; віньєтка «ракель» – тит., с. 67; віньєтка-кінцівка «ріг

достатку» – с. 145, 195, 235, 272, 326; віньєтка-кінцівка – с. 26, 54, 85, 111; віньєтка-кінцівка «вазон в облямуванні листя» – с. 76, 292, 343. Колонтитули, сторінки без кустод, крупнокегельні ініціали, посторінкові примітки. Шість видів колонліній з виливних прикрас.

Видання В. Т. 2: – А-Х⁸У⁶=[2] к., [1], 4–205, 260 (і. е. 206), 207–292, 239 (і. е. 293), 294–303, 314 (і. е. 304), 305–355, [6] с.

Fingerprint: a-em iia- i.a- (r(q 3 1794A.

Художнє оформлення: заставка «композиція з книгою» – арк. з сигнатурою А₂; віньєтка «ракель» – тит.; віньєтка-кінцівка з сурмою – с. 16; віньєтка-кінцівка «ваза на галявині» – с. 26; віньєтка-кінцівка «вулик із бджолами» – с. 42, 83, 135; віньєтка-кінцівка «дерево» – с. 74, 175, 341; віньєтка-кінцівка «кошик з квітами під балдахіном» – с. 95, 260 (і. е. 206), 248; віньєтка-кінцівка «фрукти» – с. 123, 160, 284, 332; віньєтка-кінцівка з павичевим пір'ям – с. 355. Колонтитули, сторінки без кустод, крупно кегельні ініціали, посторінкові примітки. 12 видів колонліній з виливних прикрас.

Бібліографія: Estr. 22, 184; ЗІ № 3776: ЛННБ, б-ка КУЛ (Льоблін), б-ка Національної установи імені Оссолінських (Вроцлав), Національна бібліотека Польщі (Варшава), б-ка Музею-Замку в Ланьцуті, Публічна б-ка столичного міста Варшави. У зазначених бібліографічних джерелах видання описане за титулом як львівське.

Примірники:

1. НБУВ: ВІК, фонд польськокомовної літератури: ІЗ пол А673/1. Т. 1.

Особливості примірника: бракує двох останніх нумерованих сторінок «Regestr rozdziałow pierwszego tomu».

Без оправи. Блок книжки 9 x 15,6 см.

Провенієнції: «z Xięzek Jozefa G[...] V[ili]nskiego». [Рукоп., тит.].

2. НБУВ: ВІК, фонд польськокомовної літератури: ІЗ пол А866/2. Т. 2.
Особливості примірника: видання А. Бракує титульного аркуша, шмуцтитула і останньої нумерованої сторінки.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний темно-синім мармуровим папером; корінець і наріжники шкіряні; корінець пошкоджений. На корінці сліпе тиснення і помаранчова наліпка. 8,8 x 14,8 см.

Без провенієнцій.

3. НБУВ: ВСРВ, In. 6053. Т. 1.

Оправа: кришки – картон, обклеєний чорним «мармуровим» папером, корінець шкіряний, з бинтами, сліпим тисненням і двома

наліпками: червоною з написом «Inkasy / Т. 1» і білою паперовою зі старим шифром «174». Обріз червоний. 10 x 16,2 см.

Провенієнції: 1) «z xiążek Kazimierza Mazarakiego». [Рукоп., шмуцтитул]; 2) «Kazimierza Mazarakiego». [Рукоп., форзац; затерто].

4. НБУВ: ВСРВ, In. 6054. Т. 2. Особливості примірника: видання А.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний брунатним «мармуровим» папером; корінець і наріжники шкіряні. Корінець пошкоджений, блок книжки відокремлений від оправи. Обріз крапчастий, брунатний. 9 x 15,5 см.

Провенієнції: 1) овальна печатка «PP» [Розмір 1,2 x 1,4 см, тит.]; 2) «z Księgozbioru J. Bilinskiego / 1800». [Рукоп., форзац]; 3) «Josef G... Bilinsky». [Рукоп., ост. с.].

5. НБУВ: ВСРВ, In. 6055. Т. 2. Особливості примірника: видання А; бракує останніх шести нумерованих сторінок «Regestr rozdziałow drugiego tomu».

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний світло-брунатним «мармуровим» папером, корінець і наріжники шкіряні. Корінець із сліпим тисненням, на корінці жовта наліпка «INKASY / 2». 10,3 x 16,3 см.

Провенієнції: 1) «№ 15 Kaz. Jlnicki». [Рукоп., тит.]; 2) «K. Jlnicki». [Рукоп., шмуцтитул].

6. НБУВ: ВСРВ, In. 2580. Т. 2. Особливості примірника: видання В.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний рожевим папером; корінець і наріжники зелені, шкіряні. Корінець надірваний, із золотим тисненням, червоною наліпкою з золотим тисненням назви твору «INKASY» та білою круглою паперовою наліпкою внизу корінця з шифром «360». 10,2 x 17,4 см.

Провенієнції: «E. Mackowska». [Рукоп., шмуцтитул].

7. НБУВ: ВІК, Cr. 6634/1. Т. 1. Особливості примірника: бракує шмуцтитула.

Оправа: півшкіряна, кришки – картон, обклеєний брунатним «мармуровим» папером, корінець і наріжники шкіряні. Корінець із бинтами і жовтою наліпкою «INKASY / ТОМ I», надірваний. Обріз червоний. 10 x 16,5 см.

Провенієнції:

1) «Collegii Humanensis / ODBM». [Рукоп., тит.]; 2) «К. Н.» [Рукоп., тит.]; 3) овальна червона печатка «Bibliotheca Universitatis St. Vladimiri». [Зв. тит.]; 4) шифр «6634». [Рукоп., форзац].

8. НБУВ: ВІК, Ст. 6634/2. Т. 2. Особливості примірника: видання А; бракує титульного аркуша, шмуцтитула та чотирьох останніх нумерованих сторінок.

Оправа: півшкіряна, кришки – картон, обклеєний брунатним «мармуровим» папером, корінець і наріжники шкіряні. Корінець із бинтами і жовтою наліпкою «INKASY / ТОМ 2», надірваний. Обріз червоний. 10 x 16,8 см.

Провенієнції:

1) «Collegii Humanensis / ODBM». [Рукоп., арк. з сигнатурою A₂]; 2) «К. Н.» [Рукоп., арк. з сигнатурою A₂]; 3) овальна червона печатка «Bibliotheca Universitatis St. Vladimiri» [Арк. з сигнатурою A₂ зв.]; 4) шифр «6634-(2)». [Рукоп., форзац].

9. ЛННБ: ВРК, СТ-І 24751. Т. 2. Особливості примірника: видання А.

Оправа: півшкіряна, пошкоджена; кришки – картон, обклеєний брунатним папером; корінець і наріжники шкіряні. Обріз червоний. 10 x 16,5 см.

Провенієнції: печатка «Бібліотека Русского Народного дома во Львове» [Тит.].

10. ЛННБ: ВРК, СТ-І 67739. Т. 2. Особливості примірника: видання В.

Оправа: півшкіряна, пошкоджена; кришки – картон, обклеєний брунатним папером; корінець і наріжники шкіряні. Обріз червоний. 10 x 16,5 см.

Провенієнції: печатка «Бібліотека Русского Народного дома во Львове» [Тит.].

Список використаних джерел

1. *Запаско Я., Ісаєвич Я.* Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Кн. 2, ч. 2. (1765–1800). – Львів : Вища школа, 1984. – 125 с. : іл.
2. *Книги гражданской печати XVIII века : Каталог книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке Украинской ССР / сост. С. О. Петров.* – Киев : Из-во Академии наук Украинской ССР, 1956. – 301 с.
3. *Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale. Auteurs.* – Paris : Imprimerie Nationale, 1931. – Т. 107. – 1074 col.
4. *Dybiec J.* Polska w orbicie wielkich idei. Bibliografia polskich przekładów obcej języcznego piśmiennictwa 1795–1918. – Т. 2. – Kraków, 2014. – 909 s.
5. *Estreicher K.* Bibliografia polska. Stylecie XV–XVIII. Kraków, 1908. Т. 22. – I–XVII s.

6. *Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel.* – Warszawa ; Łódź, 1972. – 1042 s.

7. *Wiśniowska Z.* Katalog starych druków biblioteki Muzeum-Zamku w Łańcucie. – Łańcut : Muzeum, 1974. – 373 s. : il.

8. *Marmontel J. F.* Inkasy czyli zniszczenie państwa Peru : [Електронний ресурс]. – Lwów, 1794. – Режим доступу : <https://we.tl/KeelvcPtWd>.

References

1. *Zapasko, Ya., Isaievych, Ya. (Comps.). (1981–1984). Pamiatky knyzkovoho mystetstva: katalog starodrukiv, vydanykh na Ukraini* [Heritage of book art. Catalogue of old-printed books, published in Ukraine]. Lviv: Vyshcha shkhola [in Ukrainian].
2. *Petrov, S. O. (Comps.). (1956). Knigi grazhdanskoj pechati XVIII veka : Katalog knig, chraniashchichsia v Gosudarstvennoi publichnoi biblioteke Ukrainskoi SSR* [Civil-printed books of XVIII century. Catalogue of books preserved in the State public library of Ukrainian SSR]. Kyiv: Izdatelstvo Akademii nauk Ukrainskoi SSR [in Russian].
3. (1931). *Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale. Auteurs, T. 107, col. 1074.* Paris [in French].
4. *Dybiec, J. (2014). Polska w orbicie w wielkich idei. Bibliografia polskich przekładów obcej języcznego piśmiennictwa 1795–1918, T. 2. (909 s.).* Kraków [in Polish].
5. *Estreicher, K. (1908). Bibliografia polska. Stylecie XV–XVIII, T. 22. (673, I–XVII s.).* Kraków [in Polish].
6. *Treichel I. (Ed.). (1972). Słownik pracowników książki polskiej. (1042 s.).* Warszawa; Łódź [in Polish].
7. *Wiśniowska, Z. (1974). Katalog starych druków biblioteki Muzeum-Zamku w Łańcucie. (373 s. : il.).* Łańcut [in Polish].
8. *Marmontel, J. F. (1794). Inkasy czyli zniszczenie państwa Peru.* Lwów. Retrieved from : <https://we.tl/KeelvcPtWd> [in Polish].

Iryna Tsiborovska-Rymarovych,

Ph.D., Senior Research Fellow, Vernadsky National Library of Ukraine

Edition of the Novel «The Incas or Destruction of Peru Empire» by J. F. Marmontel With Fake Background Details: Facts, Hypothesis, Typographical Analysis of the Copies

In the article, for the first time, on the basis of the analysis of typographical particularities of the copies from the stocks of Vernadsky National Library of Ukraine and Stefanyk Lviv's National Scientific Library of Ukraine, the real place of printing

of the novel «The Incas or Destruction of Peru Empire» by J. F. Marmontel with fake background details «w Lwowie, 1794» was attributed. The book-science investigation including book ornament proved that this edition was published in the printing-house of Barefoot Carmelite Friary in Berdychiv. Bibliographical specifications of 10 copies of the volumes of the edition mentioned above stored in the Ukrainian Libraries were presented in the publication.

Keywords: counterfeit edition, fake background details, printing-house of Barefoot Carmelite Friary in Berdychiv, cloistral printing-house, typographical analysis, book ornament.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

УДК [070:021.8](100)

Юлія Шевцова,

аспірант, Харківська державна академія культури

ЦИТУВАННЯ ЗАРУБІЖНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ЖУРНАЛІВ УКРАЇНСЬКИМИ ФАХІВЦЯМИ

У статті подаються результати вивчення цитування українськими авторами зарубіжних бібліотечних журналів у 5 українських виданнях протягом 2010–2015 рр. Проаналізовано 5 провідних професійних видань України, які користуються попитом серед українських науковців, освітян і практиків бібліотечної галузі: «Бібліотечний вісник», «Вісник ХДАК», «Вісник Книжкової палати», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», «Бібліотечна планета». Встановлено, що найбільшу кількість посилань на зарубіжні видання було виявлено у публікаціях авторів журналу «Бібліотечний вісник», а найбільшу кількість процитованих назв бібліотечних журналів зарубіжних країн визначено у журналі «Вісник Книжкової палати». Визначено назви зарубіжних видань, що одночасно індексуються у найбільших наукометричних БД Scopus та Web of Science, а також рівень їх використання авторами п'яти українських журналів.

Ключові слова: зарубіжні бібліотечні журнали, професійна комунікація, цитування, наукометричні БД.

Одним із необхідних інструментів конструювання комфортного бібліотечного середовища для користувачів є професійні комунікації фахівців бібліотечної галузі. Важливу роль у системі професійних комунікацій відіграють зарубіжні бібліотечні журнали, зміст публікацій в яких дозволяє враховувати бібліотечні тенденції у провідних країнах світу; сприяє оцінюванню діяльності українських бібліотек порівняно з зарубіжними; надає можливість підвищувати рівень професійних знань і комунікацій, обмінюватися досвідом. Комунікаційні відносини, каналом яких є бібліотечний журнал, а актом комунікації – стаття, проявляються не лише через ознайомлення з публікаціями зарубіжних колег, але й через їх цитування. Тому великого значення набуває дослідження рівня використання зарубіжних бібліотечних журналів українськими фахівцями через цитування статей, що публікуються в них.

До цієї проблеми останнім часом зверталися українські науковці та дослідники інших країн. Застосування бібліометричних законів для